

Solstadströms Glasbruk

Mitt första minne från glasbrukstiden börjar en regnig och dimmig augustinatt år 1920. Min mor och mina sex syskon hämtades vid Hjorteds station med hästskjuts lånad vid Blankaholms gård och körd av en kusk som kallades Lill-Ante och efter en oändlig skramlande färd var vi slutligen framme vid Glasbruket klockan 12 på natten. Två rum och kök väntade oss, utan möbler, men med halmmadrasser på golven och att det blev fullbelagt är säkert, två vuxna och sju barn skulle få plats. Möblerna och de flesta husgeråden anlände senare och det började så småningom att likna ett hem.

Min far hade redan börjat sin anställning och tillbragt en ganska lång tid med att hjälpa till med uppbyggnaden av glasugnarna i hyttan. Denna hytta skulle bli den sista som uppfördes i Sverige för manuell tillverkning av fönsterglas. Hyttan började byggas under år 1919 och i oktober månad gjordes den första smältan i Sveriges då modernaste fönsterglasbruk.

Ägaren till glasbruket och den närbelägna sågen var då Nässjö Triply Trävaru AB och driftschefen hette August Larsson som även övervakat själva byggandet av hyttan.

Arbetarbostäderna uppfördes samtidigt som bruket, tre villor med fyra lägenheter om två rum och kök och två villor med lägenheter om ett rum och kök. En del av arbetarna blev inhysta i bostäder som tillhörde Sågverket. Antal anställda vid glasbruket var omkring femtio stycken.

Driften startade med ca 40-talet arbetare: 8 st mästare, 8 st anfångare, 2 st sträckare med 2 hjälpare, smältare och hjälpare 1 st av varje, 2 st mär gelblandare, 2 st gaseldare, 1 degelmakare, 1 lertrampare, 2 vedkapare, 2 skärare, 1 packare, 2 lådspikare och 2 st pipsmeder plus en del diversearbetare.

Förtjänsten för en mästare var ca 300 kronor per månad plus premier på kvaliteten på arbetet och anfångaren hade 85 procent av mästarens förtjänst. Skar sedan mästaren sitt eget glas blev det extra förtjänst, vad de övriga arbetarna hade för förtjänst vet jag inget om.

Arbetstiderna var varannan dag vardag som helgdag med början klockan fyra på morgonen och arbetet slutade klockan tre på eftermiddagen. Elva timmar med tre matraster inlagda gällde för mästare och anfångare, övriga hade åtta timmar sex dagar i veckan.

Glasbruket och sågverket drevs i två år ungefär och året 1922 gick rörelsen i konkurs. Arbetarna fick arbete via Arbetskommissionen på vägbygget från Solstadström-Hjorted bland annat och ett signum över vägens färdigställande år 1923 står inhugget i graniten vid Marens strand vid gården Udden.

Driften kom sedan igång igen under ett nytt Bolags ledning och fortsatte sin ojämna kamp emot maskinglasbruken som tillverkade fönsterglas till år 1928 varefter arbetarna själva tog över driften och fortsatte till år 1930.

Under år 1927 strejkade arbetarna för högre löner men fick inte något för denna strejk. Som vanligt denna tid drog bolagsherrarna det längsta strået och några av arbetarna fick till och med börja med reducerade löner.

Det mesta av vad som handlades köptes på bok i Bolagsaffären i Solstadström där det mesta av vad folk ville köpa fanns att få. Bönderna kunde köpa allt från hästkosöm till selar, yrkesfiskarna allt från fiskekassar till ekor och vanligt folk allt från salt sill till söndagskostymer. Det skall sägas att arbetarna i största möjliga mån försökte dryga ut lönen genom att föda upp smågrisar till stora julsvin och äggen fick de egna hönsen värpa. Tjuvjakt och dito fiske utvecklades till fulländning och naturligtvis var det också en nödvändighet för många att på den tiden skaffa sig detta extra tillskott, att många gick en gång eller två för mycket för bara spänningens skull var väl helt säkert.

Stora barnkullar i varje familj, mellan fyra och nio barn hörde till det vanliga, gjorde att det var liv och rörelse i samhället. Solstadström och Blankaholm hade en gemensam festplats ovan Strömmsgården och där dansades det och slogs varje helg, både lördag och söndag. Flåskläppar och blåtiror hörde måndagen till och då kunde även läkaren som hade sin mottagning i ett litet rum på Bolagets matservering göra sig en hacka. Tandutdragningar hade sitt givna pris, en krona tanden och detta utan bedövning och oavsett storlek på tand och tidsåtgång.

Konkursen 1930 blev ett dråpslag för samhället och arbetarna med sina stora familjer hade svårt att klara sin utkomst, förstämningen var stor och många av glasarbetarna sökte arbeten vid andra hyttor som Emmaboda, Målerås, Flygsfors, Nybro och Oxelösund. Min far valde att stanna kvar med sin stora familj och det blev många olika jobb av diverse slag för att försörja oss.

Händelser att minnas från den tiden finns många men jag minns särskilt en där glasblåsaren Lindblad var inblandad. Det var tidig vår och isen var dålig när en kvinna kom springande i hyttan och skrek att Lindblads son ligger i en vak ute på viken. Utan att tänka sej för rusar Lindblad ut från hyttan springer ut över isen och kastar sig i vaken och lyckas att hålla huvudet på både sig och den nödstälde över vattnet tills det kom hjälp från ytterligare glasarbetare med en eka och de båda kunde snart värma sina frusna kroppar i hyttans värme. Nu var det inte sin egen son han räddat från en säker död utan mejerinnans som var anställd på gården men det gjorde ju inte bragden mindre. För denna gärning fick han en penningssumma om ettusen kronor och en guldklocka. Pengarna placerade han genom att köpa sig ett torp vid Örsjö där han sedan levde till sin död.